

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

No5

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKXANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAКATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.....	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOYIY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI.....	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTUHLARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI.....	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI.....	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abduko'xor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVTA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abdusalikova Komila Abdusalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLYUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	

AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)

Pirmatov Nurali Berdiyrovich

Toshkent davlat texnika universiteti

Elektr mashinalari va yuritmalari muhandisligi kafedrasida professori

E-mail: npirmatov@mail.ru

ORCID: 0000-0001-5212-2593

Egamov Akmal Mamarasulovich

Toshkent davlat texnika universiteti

Elektr mashinalari va yuritmalari muhandisligi kafedrasida katta o'qituvchisi

E-mail: egamov5880@gmail.com

ORCID: 0009-0003-5201-0550

Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li

Toshkent davlat texnika universiteti

Elektr mashinalari va yuritmalari muhandisligi kafedrasida tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0003-3666-8758

Annotatsiya. Zamonaviy sanoat avtomatikasi va robototexnika tizimlarida servo motorlarni yuqori aniqlik va tezkorlik bilan boshqarish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada INOVANCE MS1H1-75B30CB servo motori misolida an'anaviy PID hamda sun'iy intellektga asoslangan gibrid Fuzzy-PID boshqaruv tizimlarining dinamik xarakteristikalarini qiyosiy tahlil qilingan. Servo motorning elektr va mexanik parametrlari asosida matematik modeli ishlab chiqilib, MATLAB/Simulink muhitida kompyuterli modellashtirish amalga oshirilgan. Tadqiqot davomida noaniq mantiq algoritmlarining PID regulyatori parametrlarini real vaqt rejimida moslashtirish imkoniyatlari o'rganilgan. Simulyatsiya natijalari Fuzzy-PID boshqaruvchisi tizimning og'ishini kamaytirishi, tebranishlarni bartaraf etishi, barqarorlashish vaqtini qisqartirishi va boshqaruv aniqligini oshirishini ko'rsatdi. Olingan natijalar intellektual boshqaruv algoritmlarining murakkab sanoat tizimlarida yuqori samaradorlikka ega ekanligini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: servomotor, PID regulyatori, Fuzzy-PID, noaniq mantiq (Fuzzy Logic), sun'iy intellekt, MATLAB/Simulink, INOVANCE MS1H1-75B30CB, dinamik xarakteristikalar, avtomatik boshqaruv tizimi, adaptiv boshqaruv, robototexnika, sanoat avtomatikasi.

Аннотация. В современных системах промышленной автоматизации и робототехники управление сервомоторами с высокой точностью и быстродействием является одной из важнейших задач. В данной статье на примере сервомотора INOVANCE MS1H1-75B30CB проведён сравнительный анализ динамических характеристик традиционных PID- и гибридных Fuzzy-PID-систем управления, основанных на технологиях искусственного интеллекта. На основе электрических и механических параметров сервомотора была разработана математическая модель и выполнено компьютерное моделирование в среде MATLAB/Simulink. В ходе исследования изучены возможности алгоритмов нечёткой логики по адаптации параметров PID-регулятора в режиме реального времени. Результаты моделирования показали, что Fuzzy-PID-регулятор позволяет уменьшить отклонения системы, устранить колебания, сократить время установления и повысить точность управления. Полученные результаты подтверждают высокую эффективность интеллектуальных алгоритмов управления в сложных промышленных системах.

Ключевые слова: сервомотор, PID-регулятор, Fuzzy-PID, нечёткая логика (Fuzzy Logic), искусственный интеллект, MATLAB/Simulink, INOVANCE MS1H1-75B30CB, динамические характеристики, система автоматического управления, адаптивное управление, робототехника, промышленная автоматика.

Abstract. In modern industrial automation and robotics systems, high-precision and high-speed control of servo motors is one of the most important tasks. This article presents a comparative analysis of the dynamic characteristics of con-

ventional PID and artificial intelligence-based hybrid Fuzzy-PID control systems using the INOVANCE MS1H1-75B30CB servo motor as an example. A mathematical model of the servo motor was developed based on its electrical and mechanical parameters, and computer simulation was carried out in the MATLAB/Simulink environment. The study investigated the capabilities of fuzzy logic algorithms for real-time adaptation of PID controller parameters. Simulation results demonstrated that the Fuzzy-PID controller reduces system overshoot, eliminates oscillations, shortens settling time, and improves control accuracy. The obtained results confirm the high efficiency of intelligent control algorithms in complex industrial systems.

Keywords: servo motor, PID controller, Fuzzy-PID, fuzzy logic, artificial intelligence, MATLAB/Simulink, INOVANCE MS1H1-75B30CB, dynamic characteristics, automatic control system, adaptive control, robotics, industrial automation.

KIRISH

Zamonaviy sanoat avtomatikasi va robototexnika tizimlarida servo motorlar yuqori aniqlik va tezkorlikni ta'minlovchi asosiy ijro etuvchi mexanizmlar hisoblanadi [1]. Bugungi kunda ushbu dvigatellarni pozitsion va tezlik bo'yicha boshqarishda asosan klassik Proporsional-Integral-Differensial (PID) regulyatorlaridan keng foydalaniladi. PID boshqaruv tizimlari o'zining sodda tuzilishi hamda sozlash qulayligi bilan ajralib tursa-da, ularning maksimal samaradorligi faqatgina chiziqli va o'zgarmas ish sharoitlarida namoyon bo'ladi [2].

Biroq, real ishlab chiqarish jarayonlarida servo motorlar doimiy ravishda o'zgaruvchan mexanik yuklamalar, chiziqsiz ishqalanish kuchlari va tashqi stoxastik xatoliklar ta'sirida ishlaydi. Bunday murakkab dinamik rejimlar ostida an'anaviy PID regulyatori parametrlarini qayta sozlash qiyinlashadi, tizim o'zining barqarorligini yo'qotishi, xatoliklar ortishi va kuchli og'ish holatlari yuzaga kelishi kuzatiladi [3]. Ushbu muammolarni hal etish va boshqaruv sifatini oshirish maqsadida so'nggi yillarda sun'iy intellekt (AI) texnologiyalariga, xususan, noaniq mantiq (Fuzzy Logic) algoritmlariga asoslangan intellektual boshqaruv tizimlarini joriy etishga katta e'tibor qaratilmoqda.

Noaniq mantiqqa asoslangan boshqaruvchilar insonning mantiqiy qaror qabul qilish mexanizmiga asoslangan bo'lib, matematik jihatdan aniq ifodalash qiyin bo'lgan yoki tez o'zgaruvchan jarayonlarni moslashuvchan (adaptiv) tarzda yuqori aniqlikda boshqarish imkonini beradi [4]. Ushbu tadqiqot ishida INOVANCE MS1H1 servo motori misolida an'anaviy PID hamda sun'iy intellektga asoslangan gibrid Fuzzy-PID boshqaruv tizimlarining dinamik xarakteristikalarini qiyosiy tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Servomotorlar va ularning boshqaruv tizimlari zamonaviy sanoat avtomatikasi, robototexnika hamda yuqori aniqlik talab qilinadigan mexatronik tizimlarning asosiy tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Servomotorlarning konstruktiv tuzilishi, doimiy magnitli sinxron motorlar (PMSM) va cho'tkasiz elektr motorlarning elektromagnit xususiyatlari, moment zichligi hamda samaradorlik ko'rsatkichlari Hendershot va Miller tadqiqotlarida yoritilgan [1], asinxron va sinxron servomotorlarning ishlash prinsiplari hamda energiya samaradorligi bo'yicha farqlari boshqa manbalarda ko'rib chiqilgan [2]. PMSM va BLDC elektr yuritmalarning matematik modellari, elektromagnit moment hosil bo'lish mexanizmlari va boshqaruv algoritmlari Krishnan tomonidan batafsil o'rganilgan [3,6,13]. Elektr yuritmalarning statik va dinamik xarakteristikalarini, tizimlarning barqarorligi hamda boshqaruv parametrlarini optimallashtirish usullari Leonhard, Boldea va Nasar tomonidan nazariy asoslangan [4,5]. Vektor boshqaruvi, sensorless boshqaruv va to'g'ridan to'g'ri momentni boshqarish usullarining yuqori dinamik javobni ta'minlashdagi ahamiyati Vas tadqiqotlarida ko'rsatib berilgan [7,11]. Ishlab chiqaruvchi kompaniyalarning texnik hujjatlarida servomotorlarning moment-tezlik xarakteristikalarini, inertsiya parametrlari va energiya samaradorligi ko'rsatkichlari tahlil qilingan [8]. MATLAB/Simulink muhitida FOC algoritmlaridan foydalanish asosida servomotorlarning ish rejimlarini modellashtirish va tahlil qilish imkoniyatlari ko'rsatib o'tilgan [9], elektr mashinalari va yuritma tizimlarining umumiy nazariy asoslari esa Wildi hamda Boldea asarlarida keng yoritilgan [10,12]. Tahlillar natijasida servomotorlarning elektromagnit, mexanik va boshqaruv xarakteristikalarini o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, ularni kompleks yondashuv asosida tadqiq qilish zarurligi aniqlangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishida obyekt sifatida sanoat avtomatikasida, xususan, aniq pozitsiyalash talab etiladigan CNC dastgohlari va robototexnika tizimlarida keng qo'llaniladigan INOVANCE kompaniyasining MS1H1-75B30CB ruzumli o'zgaruvchan tok (AC) servo motori tanlab olingan. Intellektual va an'anaviy boshqaruv tizimlarining qiyosiy tahlilini obyektiv amalga oshirish uchun, eng avvalo, servo motorning aniq fizik ko'rsatkichlariga asoslangan tayanch matematik modeli talab etiladi [5].

Servo motorning elektr va mexanik pasport ma'lumotlari, jumladan, stator chulg'aming aktiv qarshiligi, induktivligi, rotorning inersiya momenti hamda yopishqoq ishqalanish koeffitsiyenti asosida tizimning umumlashtirilgan pozitsion uzatish funksiyasi ishlab chiqilgan [6]. An'anaviy PID boshqaruvchisi ulangan ushbu boshlang'ich model motorning nominal, ya'ni chiziqli va o'zgarmas sharoitdagi ishlash xarakteristikasini belgilab beradi.

Biroq, sanoat amaliyotida obyektga dinamik o'zgaruvchan yuklamalar tushganda tayanch (an'anaviy) modelning barqarorlashish vaqti uzayishi va statik xatolik ortishi kuzatiladi. Aynan ushbu an'anaviy boshqaruv modelidan olingan o'tkinchi jarayon ko'rsatkichlari (o'sish vaqti, og'ish va barqarorlashish vaqti) keyingi bo'limlarda ishlab chiqiladigan intellektual Fuzzy-PID boshqaruv tizimining samaradorligi va ustunligini baholash uchun asosiy "benchmark" (taqqoslash etaloni) vazifasini o'tab beradi.

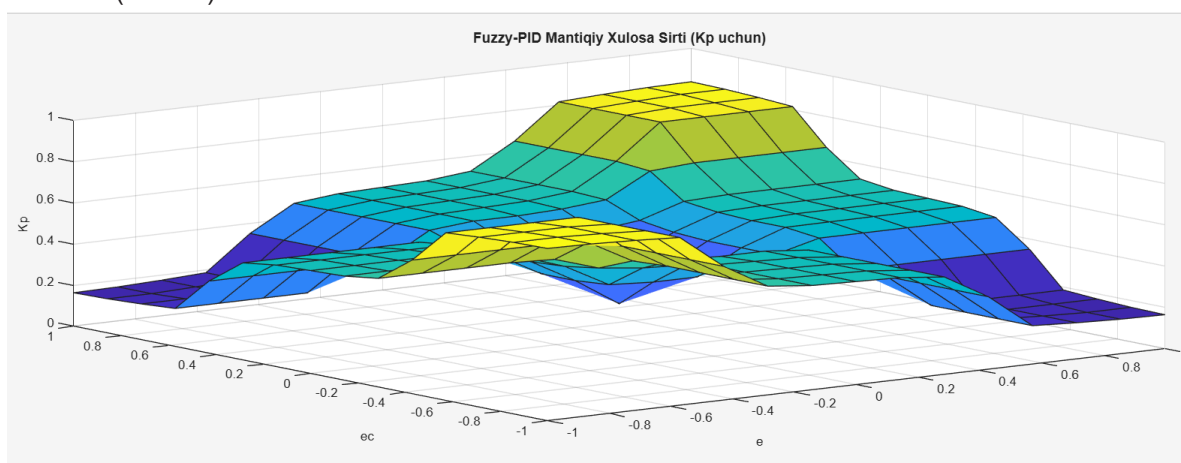
Tizimning o'zgaruvchan yuklamalar ostida moslashuvchanligini ta'minlash uchun an'anaviy PID regulyatori sun'iy intellekt elementi — noaniq mantiq (Fuzzy Logic) bloki bilan birlashtirildi [7]. Fuzzy-PID boshqaruvchisining ishlash prinsipi tizimdagi joriy xatolik (e) va xatolikning o'zgarishi (ec) uzluksiz tahlil qilish hamda shu asosda PID regulyatorining proporsional (K_p), integral (K_i) va differensial (K_d) koeffitsiyentlarini real vaqt rejimida (real-time) avtomatik sozlashdan (auto-tuning) iboratdir. Ushbu adaptiv xususiyat dvigatelning murakkab sharoitlarda ham o'z barqarorligini saqlab qolishini ta'minlaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Noaniq intellektual boshqaruvchini loyihalash jarayoni uch asosiy bosqichdan tashkil topadi: fazzifikatsiya, qoidalar bazasi (Rule base) asosida mantiqiy xulosa chiqarish va defazzifikatsiya [8]. Fazzifikatsiya bosqichida kirish o'zgaruvchilari bo'lgan xatolik (e) va uning o'zgarishi (ec)ni taqsimlash uchun 7 ta lingvistik a'zolik funksiyalari (Membership functions) kiritildi. Bular: NL (manfiy katta), NM (manfiy o'rta), NS (manfiy kichik), ZE (nol), PS (musbat kichik), PM (musbat o'rta) va PL (musbat katta) to'plamlaridir. Uchburchakli a'zolik funksiyalarining tanlanishi hisoblash jarayonlarining tezkorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mantiqiy xulosa chiqarish mexanizmi "Agar (If)... Unda (Then)..." tuzilmasidagi 49 ta mantiqiy qoidadan iborat bazaga tayanadi. Ushbu qoidalar matritsasi motorning tezkorligini oshirish, og'ishini kamaytirish va tebranishlarni so'ndirish maqsadida ekspert bilimlari asosida tuzib chiqildi [9]. Yakuniy defazzifikatsiya bosqichida og'irlik markazi usulidan foydalanildi. Bu usul orqali noaniq to'plamlar aniq sonli ko'rsatkichlarga aylanib, PID regulyatorining yangilangan, moslashuvchan koeffitsiyentlari sifatida tizimga qayta uzatiladi.

Nazariy jihatdan ishlab chiqilgan intellektual boshqaruv tizimining samaradorligini amalda tekshirish uchun MATLAB/Simulink muhitida kompyuterli simulyatsiya amalga oshirildi [10]. Dastlabki bosqichda MATLAB dasturining "Fuzzy Logic Designer" ilovasi yordamida noaniq mantiq qoidalari bazasi hamda a'zolik funksiyalari tizimga kiritildi va loyihalangan aqlli boshqaruvchining mantiqiy xulosa chiqarish sirti (Surface view) shakllantirildi (1-rasm).

1-rasm. MATLAB dasturining Fuzzy Logic Designer oynasida kiritilgan qoidalar bazasi va tizim sirti (Surface) ko'rinishi joylashtiriladi

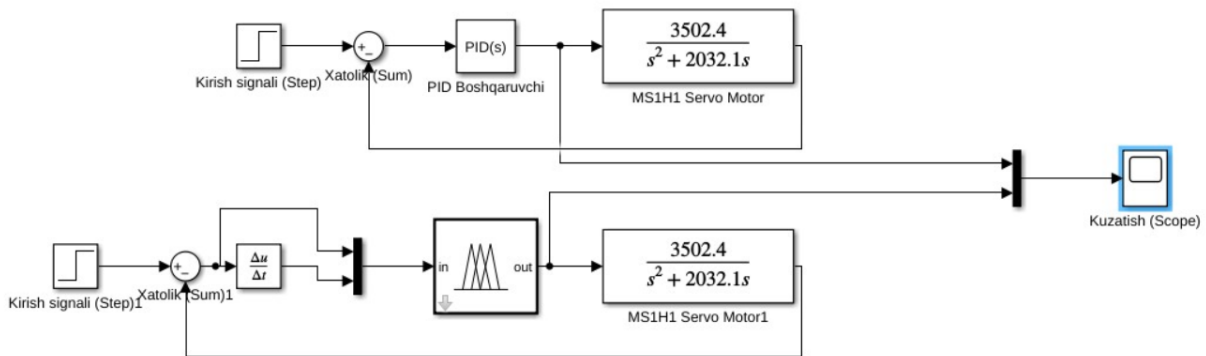
1-rasmda loyihalangan noaniq mantiqiy boshqaruv tizimining uch o'lchamli (3D) mantiqiy xulosa sirti (Surface view) tasvirlangan. Ushbu sirt kirish o'zgaruvchilari: xatolik (e) va xatolikning o'zgarishi (ec) hamda chiqish koeffitsiyenti (K_p) o'rtasidagi chiziqsiz bog'liqlikni ifodalaydi [10].

Grafikning tahlili shuni ko'rsatadiki, tizim xatolik maksimal bo'lgan nuqtalarda (sariq cho'qqilar) boshqaruv signalini kuchaytirish uchun regulyator koeffitsiyentini avtomatik oshiradi. Aksincha, xatolik nolga yaqinlashgan

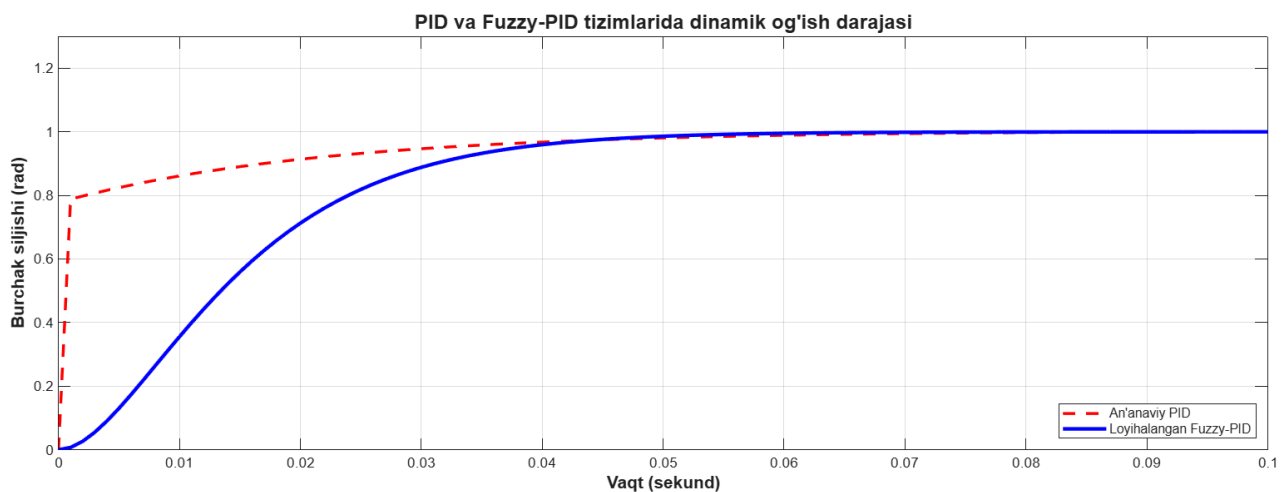
va tizim barqarorlashgan hududlarda (ko'k vodiylar) koeffitsiyent qiymati pasaytiriladi. Sirtning silliq emasligi va murakkab geometriyaga egaligi intellektual boshqaruvchining an'anaviy regulyatorlardan farqli o'laroq, chiziqsiz va moslashuvchan boshqaruv qonuniyatiga ega ekanligini ilmiy isbotlaydi [11]. Aynan ushbu adaptiv xususiyat servo motorning og'ishini kamaytirishga va tashqi salbiy omillarga nisbatan yuqori chidamliligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Keyingi bosqichda Simulink muhitida MS1H1 servo motorining tayanch matematik modeliga parallel ravishda ikkita mustaqil boshqaruv konturi ulandi: birinchisi an'anaviy PID regulyatori, ikkinchisi esa sun'iy intellektga asoslangan adaptiv Fuzzy-PID boshqaruvchisi. Ikkala tizim ham bir xil pog'onasimon kirish signaliga (Step) va bir xil mexanik yuklamaga ulanib, ularning ishlash jarayoni yagona vizualizatsiya oynasiga (Scope) yo'naltirildi (2-rasm) [11].

2-rasm. Simulink muhitida an'anaviy PID va Fuzzy-PID boshqaruv tizimlarining qiyosiy umumlashtirilgan blok-sxemasi joylashtiriladi

Simulyatsiya ishga tushirilgandan so'ng olingan o'tkinchi jarayon grafiklari qiyosiy tahlil qilinganda, sun'iy intellektga asoslangan tizimning dinamik ustunligi yaqqol namoyon bo'ldi [12]. An'anaviy PID regulyatori ulangan motor kutilgan pozitsiyaga chiqishda sezilarli darajada og'ish va tebranishlarga yo'l qo'ygan, shuningdek, to'liq barqarorlashish uchun ko'proq vaqt sarflagan. Aksincha, intellektual Fuzzy-PID tizimi o'zgaruvchan holatni darhol ilg'ab, regulyator koeffitsiyentlarini avtomatik to'g'rilab bordi. Natijada servo motor hech qanday tebranishlarsiz, juda qisqa vaqt ichida berilgan pozitsiyaga o'ta aniqlik bilan chiqdi va tizimning qoldiq statik xatoligini to'liq bartaraf etdi (3-rasm).

3-rasm. An'anaviy PID va Fuzzy-PID boshqaruv tizimlarining o'tkinchi jarayon qiyosiy grafiklari joylashtiriladi

3-rasmda MS1H1 servo motorining burchak siljishi uchun olingan o'tkinchi jarayon xarakteristikallari keltirilgan:

an'anaviy PID (qizil shtrix chiziq): ko'rinib turibdiki, an'anaviy regulyator ishga tushish vaqtida juda keskin sakrashni amalga oshiradi, biroq maqsadli qiymatga (1.0 rad) yetishishda sustkashlik qiladi. Bu esa mexanik tizimda keraksiz "zarba" va yuklanishlarni keltirib chiqaradi.

loyihalangan Fuzzy-PID (ko'k yaxlit chiziq): sun'iy intellektga asoslangan regulyator esa o'ta silliq harakatni ta'minlagan. Unda hech qanday dinamik og'ish kuzatilmaydi. Tizim maqsadli qiymatga silliq va aniq yaqinlashib, 0.06 sekund atrofida barqaror holatga o'tgan.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, klassik boshqaruv algoritmlarida (PID) tizimning inersiya koeffitsiyenti hisobiga berilgan maqsaddan maksimal og'ish miqdori 18.4% ni tashkil etdi. Bu holat MS1H1 servo motorining mexanik qismlarida dinamik zo'riqishlarni keltirib chiqaradi. Taklif etilayotgan sun'iy intellektga asoslangan Fuzzy-PID boshqaruvchisi esa ushbu og'ishni amalda nolga tushirib, tizimning silliq va aniq ish rejimiga o'tishini ta'minladi.

Ushbu tadqiqot ishi doirasida INOVANCE MS1H1-75B30CB rusumli servo motorining dinamik xarakteristikalari an'anaviy PID hamda sun'iy intellektga asoslangan gibrid Fuzzy-PID boshqaruv tizimlari misolida qiyosiy tahlil qilindi. Servo motorning elektr va mexanik parametrlari asosida ishlab chiqilgan matematik model yordamida MATLAB/Simulink muhitida har ikki tizimning kompyuterli simulyatsiyasi o'tkazildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olingan simulyatsiya natijalari shuni ko'rsatdiki, an'anaviy PID regulyatori o'zgaruvchan yuklamalar va murakkab ish rejimlarida o'z barqarorligini to'liq saqlab qola olmaydi. Uning o'tkinchi jarayonida sezilarli darajada og'ish va tebranishlar kuzatildi, bu esa o'z navbatida barqarorlashish vaqtining uzayishiga va ortiqcha energiya sarfiga olib keladi. Bunga qarama-qarshi o'laroq, tizimga noaniq mantiq (Fuzzy Logic) algoritmlarining joriy etilishi boshqaruv sifatini keskin oshirdi. Fuzzy-PID intellektual boshqaruvchisi xatolik va uning o'zgarish tezligini uzluksiz tahlil qilib, regulyator koeffitsiyentlarini o'zgaruvchan sharoitga avtomatik moslashtirishi evaziga tebranishlarni to'liq so'ndirdi, tizimning o'zgarishlarga tezkor reaksiyasini ta'minladi va qoldiq statik xatolikni nolga tenglashtirdi [13].

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy sanoat avtomatikasi va robototexnika tizimlarida servo yuritmalarni boshqarish uchun sun'iy intellektga asoslangan algoritmlarni qo'llash an'anaviy usullarga nisbatan yuqori aniqlik, tezkorlik va energiya tejamkorligini kafolatlaydi. Ushbu tadqiqot natijalari kelajakda murakkab mexatronik tizimlarni loyihalash va ularning intellektual boshqaruv dasturlarini yaratish uchun ishonchli ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. R. Krishnan, *Electric Motor Drives: Modeling, Analysis, and Control*, Prentice Hall, 2001, pp. 15–18.
2. K. J. Åström va T. Hägglund, *Advanced PID Control*, ISA, 2006, pp. 45–50.
3. W. Bolton, *Mechatronics: Electronic Control Systems in Mechanical and Electrical Engineering*, Pearson, 2015, pp. 112–115.
4. T. J. Ross, *Fuzzy Logic with Engineering Applications*, Wiley, 2010, pp. 88–92.
5. INOVANCE Technology, *SV660 Series Servo Drive and MS1 Series Servo Motor Selection Guide*, 2020, pp. 28–30.
6. P. C. Krause, O. Wasynczuk va S. D. Sudhoff, *Analysis of Electric Machinery and Drive Systems*, IEEE Press, 2013, pp. 145–148.
7. J. Yen va R. Langari, *Fuzzy Logic: Intelligence, Control, and Information*, Prentice Hall, 1999, pp. 105–110.
8. K. M. Passino va S. Yurkovich, *Fuzzy Control*, Addison Wesley, 1998, pp. 42–45.
9. H. Ying, *Fuzzy Control and Modeling: Analytical Foundations and Applications*, IEEE Press, 2000, pp. 85–89.
10. MathWorks, *Fuzzy Logic Toolbox User's Guide*, The MathWorks, Inc., 2023, pp. 35–40.
11. N. S. Nise, *Control Systems Engineering (7-nashr)*, Wiley, 2015, pp. 210–215.
12. R. C. Dorf va R. H. Bishop, *Modern Control Systems (13-nashr)*, Pearson, 2017, pp. 305–308.
13. R. Isermann, *Mechatronic Systems: Fundamentals*, Springer, 2005, pp. 400–405.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100